

Översyn av ridsportverksamheten i Karlstads kommun

Slutrapport 2008-10-30

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund och uppdrag	3
Arbetsätt	3
Rapportens innehåll och uppläggning	3
Hästens och ridskolans roll i samhället	4
Nuläge Hästsverige	4
Ridskolan i samhället	5
Ridskolan kontra annan idrotts- och fritidsverksamhet	6
Förutsättningar för bra ridskoleverksamhet	7
Yrkeskompetent personal	7
Besöksskick	7
Styrelsearbetet, mål och strategier	8
Rätt hästar för uppgiften	9
Balanserad ekonomi	9
Olika driftsformer	9
Karlstads kommuns horisontella perspektiv	10
Bidragstödet och ridsporten i Karlstad	11
Inledning	11
Lokalstödet till ridklubbarna i Karlstad	12
Befolkningsunderlag, medlemmar och verksamhet	13
Sammanfattande diskussion	16
Färjestads Ridklubb	16
Karlstads Ridklubb (KRK)	17
Karlstads 4H Bellevue Ridklubb:	18
Sörmons Ridklubb (SMRK)	18
Översynens förslag	19
Syfte och utgångspunkter	19
Tre alternativa förslag till anläggningsstöd	20
Alternativ 1 Kommunen övertar ägandet	20
Alternativ 2 Nytt anläggningsbidrag	20
Alternativ 3 Förhöjt lokalstöd	21
Medlemsbidrag och verksamhetsbidrag	21
Riktat Instruktörsbidrag	21
Extra ledarbidrag	21
Utvärdering samt dokumentation av bidragshistorik	21
Samverkan kring drift- och anläggningsfrågor	22
Information om ridskolorna på kommunens hemsida	22
Källförteckning	23

Inledning

Bakgrund och uppdrag

Kultur och fritidsförvaltningen har uppdragit åt Christina Risshytt-Collman, Kultura Affärs- och Organisationsutveckling AB, att göra en översyn av ridsportverksamheten i Karlstad kommun. Arbetet har utförts under perioden september-oktober 2008, för att ge nämnd och förvaltning möjlighet att beakta förslagen i kommande budgetprocess.

Översynen ska lämna förslag på hur ridklubbarnas verksamhet kan stärkas och utvecklas, med fokus på barn och ungdom samt drift-, anläggnings- och ägarfrågor. Till grund ligger tidigare översyn av det totala kommunala stödet till föreningslivet inom Kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde, där en särskild ridsportutredning föreslogs.

”Ridverksamheten i Karlstad är en mycket stor och viktig flickverksamhet. Kommunen ger också ett betydande stöd till verksamheten. Under årens lopp har föreningarnas anläggningssituation ändrats. Ägar- och driftförhållanden är olika, till- och ombyggnader har skett, liksom insatser för energibesparingar mm. Dessa förändringar har förvaltningen fått möta genom att löpande lösa de problem som uppstått genom t ex speciella bidrag. En speciell genomgång av ridverksamhetens villkor och stöd såväl i nuläget som i framtiden tror vi är behövlig.” (Översyn av lokaltaxor och bidragsregler 2008-03-19)

Uppdraget till Kultura omfattar att;

- göra en översyn av ridsportverksamheten i Karlstads kommun
- belysa anläggnings-, drifts- och ägarformer
- beskriva förutsättningar för att stärka barn- och ungdomsverksamheten
- lämna minst två förslag på kommunalt stöd till föreningar som bedriver ridsportverksamhet

Arbetsätt

Översynen har avgränsats att gälla ridsportföreningar med ridskola och kommunalt lokalstöd. Det vill säga Färjestads Ridklubb, Karlstads Ridklubb, Karlstads 4H/Bellevue Ridklubb och Sörmons Ridklubb. Informationsinsamlingen har skett genom besök och möten på anläggningarna med ridskolechef/föreståndare och representanter för styrelsen. Föreningarna och förvaltningen har lämnat skriftlig och muntlig information. Avstämning har skett med föreningarnas ordförande och verksamhetschef Kajsa Ravin, fritidskonsulent Monica Gundahl samt verksamhetscontroller Anette Sjöberg, Kultur- och föreningsstöd. Samtal har förts med Värmlands Ridsportdistrikts ordförande samt med sakkunniga inom Svenska Ridsportförbundet. Arbetet har utförts i samverkan med fritidskonsulent Monica Gundahl.

Rapportens innehåll och uppläggning

Rapporten innehåller fyra delar. I den första ges en översiktlig presentation av den svenska hästsektorn och ridskolans roll i samhället. Andra delen ger en beskrivning av faktorer som har betydelse för ideella föreningars förutsättningar att bedriva långsiktigt livskraftig ridskoleverksamhet.

Därefter följer en redovisning av ridsporten i Karlstads kommun med en sammanfattande diskussion. Avslutningsvis presenteras översynens förslag.

Rapporten syftar till att ge Kultur- och fritidsnämnden en samlad bild av den föreningsdrivna ridskolan och vad som fordras för att stärka ridklubbar i Karlstad med fokus på barn och ungdomar. Det är också översynens förhoppning att den ska öka intresset för att ta tillvara och utveckla ridskolans möjligheter utifrån Karlstads kommuns horisontella perspektiv. Både från föreningarnas samt kommunens sida.

Hästens och ridskolans roll i samhället

Nuläge Hästsverige

Hästen har gjort en rejäl comeback i Sverige de senaste årtiondena. Idag finns det närmare 300 000 hästar vilket gör Sverige till ett av Europas hästtätaste länder, med 31 hästar per 1000 innevånare. Idag är hästarna en del av en upplevelsenäring som skapar stora värden. Både samhällsekonomiskt med 28 000 heltidstjänster men också socialt.

Hästar och hästsport fyller en viktig funktion för många människor. Ridning har utvecklats till att bli en av landets mest populära fritidssysselsättningar. Den svenska ridskolan är unik i ett internationellt perspektiv, genom att vara brett tillgänglig för barn och ungdomar. Till grund ligger ett mångårigt samhällsstöd i kombination med omfattande föreningsarbete. Verksamheten fick en ”flygande start” på 70-talet då kommuner köpte upp tätortnära jordbruksfastigheter som omvandlades till kombinerade ridskolor och fritidsgårdar i samarbete med dåvarande Ridfrämjandet.

Hästar har visat sig vara lämpliga terapeutiska verktyg och används i friskvård, rehabilitering, habilitering, samt att bryta drogberoende och socialt utanförskap. Idag finns ett växande intresse för samverkan mellan hästanläggningar, sjukvård, psykiatri och socialtjänst.

Hästhållare och hästföretagare har blivit viktiga målgrupper när det gäller tillväxt på landsbygden. Både med eller utan koppling till det traditionella jordbruket. Småföretagande innebär möjligheter att kunna bo kvar och verka aktivt på landsbygden. Men hästintresset kan också utgöra en drivkraft att flytta från stad till landsbygd och bidra till landsbygdsboende samt upprätthållandet av servicestrukturer.

Fina sporthästar har världen som marknad. Uppfödning av sunda och hållbara hästar kräver tillgång till stora betesmarker där ston med föl och unghästar kan hållas. Den svenska landsbygdens gleshet är en konkurrensfördel för Sverige i förhållande till tätbefolkade hästnationer som exempelvis Tyskland och Holland. Men när det gäller att förädla och marknadsföra ridhästar genom en professionell utbildning och försäljning, ligger Sverige fortfarande efter många andra hästnationer.

Hästturism är en annan verksamhet som expanderat de senaste åren. Det kan vara turridning, turistikörning med vagn eller släde, rid- och körleder, kursverksamhet, eller deltagande i hästevenemang. Svårigheten för de ofta små turistföretagen är att nå ut på marknaden.

Sverige har i jämförelse med de flesta andra länder höga djurskyddskrav och djurskyddet är generellt sett också gott. Ansvar för tillsynen har det senaste året samlats hos Jordbruksverket och länsstyrelserna för en mer enhetlig tolkning och tillämpning av regelverken.

Ridskolan i samhället

Svenska Ridsportförbundet (SvRF) är ett av 68 specialförbund inom Riksidrottsförbundet (RF). Antalet medlemmar, fördelade på 1000 ridklubbar, är cirka 190 000 varav 65 % är under 25 år. Det gör enligt SvRF ridsporten till den näst största ungdomssporten i Sverige efter fotbollen.

I Sverige finns cirka 500 ridskolor med drygt 10 000 ridskolehästar och ponnyer. Ridskolan är utbildningsanläggning för 125 000 ridskoleryttare, men också en samlingsplats och fritidsgård för barn, ungdomar och ridsportintresserade.

Hästar är kraftfulla djur med en stark flyktinstinkt. Ridskolehästen är därför särskilt utvald och utbildad för att passa sitt ändamål. Ridskolan guidar i konsten att rida men ger också grundläggande hästkunskap. Att förstå hur hästen fungerar och reagerar, samt hur den hanteras på ett säkert sätt, är nödvändigt för en trygg tillvaro tillsammans med hästar. Exempel på organiserade aktiviteter som syftar till att öka hästkunskapen är ryttarmärken, samt kunskapsstävlingarna Vi i stallet för 10-13 åringar och Hästkunskaps Cup för 13-18 åringar.

Ridskolan har ofta öppet sju dagar i veckan, från tidig morgon till sen kväll. Även om inte en ridlektion står på schemat finns mycket annat som sysselsätter barn och ungdomar. Ett sätt att lära är att under handledning av personal och ledare, hjälpa till med sysslor i stallet som att borsta hästar, göra rent i spiltor och boxar, putsa träns eller att ge en hjälpande hand vid fodring.

Medlem under 26 år ingår i ridklubbens ungdomssektion. Ungdomssektionen bedriver verksamhet som är anpassad till barns och ungdomar behov. Det är många gånger ungdomsledare som bedriver ridskolans avsuttna verksamhet. Ungdomsledarutbildningar arrangeras i tre steg av ridsportdistrikten. Den fjärde och avslutande ungdomsledarutbildningen sker på central förbunds nivå.

Idag fokuserar ridsporten inte bara på hästarnas hälsa utan också på att ryttare är idrottare. Exempel är Må bäst projektet som undersökte ryttares matvanor och utbudet i ridskolornas kafeterior. Ett annat är Rökfri ridsport.

Tusentals ryttare med funktionsnedsättning är aktiva inom ridsporten. Majoriteten har en kognitiv funktionsnedsättning och ofta ett eller flera tilläggshandikapp. Ridningen bedrivs antingen som fritidsridning eller terapiridning. De flesta rider för nöjes skull. Många ridskolor har speciella grupper där det ges möjlighet att få prova sig fram bland de olika hjälpmedel som finns för att underlätta ridningen. Inom terapiridning fungerar ridningen som en del av sjukgymnastiken. Idag sker forskning på området och i många länder är terapiridning en accepterad och vedertagen behandlingsmetod.

Ridsporten har gått från att fram till 60-talet vara en sport för nästan enbart män till att domineras av flickor och kvinnor. Idag är ridsporten den enda olympiska gren där män och kvinnor i olika åldrar tävlar mot varandra på lika villkor. Ridsportens mål är att erbjuda alla som vill en möjlighet att tävla, oavsett om man har egen häst eller rider på lektionshästar. För ridskoleryttare arrangeras vanligen

tävlingar på klubbnivå. För att stimulera en god ridutbildning vid landets ridskolor arrangeras Riksmästerskap för lektionsryttare i samarbete mellan distrikten och Ridsportförbundet.

De flesta människor som rider vill kunna rida utomhus på ett säkert sätt. Helst utan biltrafik och på hala asfaltunderlag, i likhet med andra motionärer. Ridslingor kan i framförallt hästtäta områden vara lösningen på många problem och undvika konflikter mellan ryttare, trafikanter, markägare och boende. Men framförallt genom att minska antalet allvarliga olyckor.

Allemansrätten gör att ridning och körning med häst är tillåten på de flesta vägar och i terrängen. Naturvårdsverket sammanfattar allemansrätten med ”Inte störa – inte förstöra”. För ridskolor, liksom för andra näringsidkare, krävs godkännande av markägare för att kunna rida på annans mark.

Ridskolan kontra annan idrotts- och fritidsverksamhet

Skillnaden mellan ridning och annan idrottsverksamhet är naturligtvis det levande ”redskapet och läromedlet” hästen. En ridskola kräver ändamålsenliga lokaler, utrustning och lämpliga hästar som sköts av kompetent personal.

Hästhållning lyder under Djurskyddslagens bestämmelser samt Djurskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (DFS 2007:6) om hästhållning. För att bedriva ridskoleverksamhet krävs tillstånd av kommunens miljöförvaltning (fr o m 1 januari 2009 av Länsstyrelsen).

SvRF har sedan 1970-talet ett system med egentillsyn av ridskolor. Anläggningarna besiktigas av ridsportdistriktens besöksgrupper. Ridskolor som uppfyller besöksgruppens krav vad gäller anläggningens skick och hästhållningen vid ridskolan, får från och med 1998 som bevis ett emblem som anslås inom anläggningen. Besiktningen gäller under tre år från besiktningstillfället. Därefter ska ombesiktning ske.

Ridskolan är den plats där de flesta får sin första kontakt med hästar. Det som ska känneteckna en ridskola är en känsla av lugn, ordning, uppmärksamhet, respekt för andra individer och att hästen är i centrum. Att ta hand om en häst är en skola i ansvar. På ridskolan kan barn och ungdomar ges möjlighet att växa med uppgiften och känna stöd i det man gör. Ridlärare och övrig personal vid ridskolan lägger genom sin undervisning och som förebilder grunden till hundratals ryttares kunnande och hantering av hästar.

Ridskoleverksamhet faller under Produktsäkerhetslagen, där det ställs krav på att tjänster som säljs till konsument är säkra. Konsumentverket är tillsynsmyndighet och har tagit fram ett material för egenkontroll ”Vägledning till säkrare häst- och ridverksamhet”. I vägledningen betonas betydelsen av en god personell kompetens.

Enligt SvRF typstadgar, som ligger till grund för ridklubbs medlemskap, ”ska föreningens styrelse ha möjlighet att positivt kunna inverka på ridskoleverksamheten och hästarnas skötsel och vård, antingen ridverksamheten drivs i föreningens regi, föreningen anlitar av annan driven ridverksamhet eller bedrivs på medlemmarnas egna hästar.

All ridning vid den av föreningen drivna eller anlitate ridverksamheten skall ske under ansvarig och kunnig ledare, i första hand godkänd ridinstruktör eller auktoriserad ridlärare. Ridundervisningen får i

begränsad omfattning ledas av instruktörselever (ridledare). Om de är under 18 år, ska en ansvarig myndig handledare vistas inom anläggningen under lektionstid. Med undantag av ovanstående får ridutbildning ej ledas av person under 18 år”.

Det ligger inom ramen för SvRFs kvalitetsarbete att säkerställa att verksamheten bedrivs med yrkeskompetens personal. Minimnivån för att uppfylla kvalitetsbeteckningen ”Ridskola” och ”Utbildad personal” är att ridskolan har minst en anställd instruktör/ridlärare med minst 75 % tjänst och som uppfyller något av förbundets kompetenskrav. Dessutom ska minst 50 % av ridskolans ordinarie lektioner ledas av yrkeskompetent personal.

Förutsättningar för bra ridskoleverksamhet

Redovisningen nedan utgår från Svenska Ridsportförbundets policy och riktlinjer för föreningar som driver ridskola.

Yrkeskompetent personal

En kunnig och engagerad personal samt en stabil personalsituation är avgörande för en väl fungerande ridskoleverksamhet. Om inte klubben kan anställa kvalificerad personal, går det inte att långsiktigt bedriva en verksamhet som lever upp till ridsportens säkerhets- och kvalitetskrav.

Ridskolechefen är nyckelperson. Det visar all erfarenhet. Som sakkunnig, ansvarig ledare och organisatör av verksamheten. Samt som länk mellan verksamheten och styrelsen. Ridskolechefen ansvarar för utbildningen av ridskolans elever i hästkunskap och ridning, för rekrytering och utbildning av ridskolehästarna, för hästarnas, anläggningens och utrustningens skötsel samt för ridskolans verksamhetsplanering och ekonomi.

En stabil personalsituation, där instruktörerna också har ställtjänst, underlättar en bra matchning mellan kraven på hästens arbete under lektion och ”dagsform”. Att hästarna hanteras på ett kunnigt sätt i stallet gör dem också stabila och trygga för eleverna.

Bra lektioner fordrar att instruktörerna känner hästarna väl och vet att de fungerar i de övningar som ger bästa resultat för eleverna. Det är därför viktigt att instruktörerna har tillräckligt antal lektioner per vecka för att få ”flyt” i undervisningen.

Besöksskick

En ridskoleanläggning ska vara i ”besöksskick”. Med det menas att den är ett föredöme beträffande hästhållning och allmän ordning. ”Ridskolan ska också vara en plats där alla känner sig välkomna, trygga och sedda. Oavsett nationalitet, etniskt ursprung, religion, ålder, kön, sexuell läggning samt fysiska och psykiska förutsättningar” (Ur Ridsporten Vill).

Svenska Ridsportförbundets Anläggningskommitté har utarbetat normer för god hästhållning, råd vid uppförande av häststallar samt rekommendationer beträffande måttbestämmelser vad gäller stallinredningar. Rekommendationerna har både hästarnas välbefinnande och säkerheten för människor och hästar som utgångspunkt.

Stallet är hästarnas hem. Det ska vara ljust, luftigt, tyst, hållbart och säkert. Stallet ska också fungera väl som arbetsplats för personalen i det dagliga arbetet med rengöring, utfodring och hästskötsel. Ridskolans stall är desutom en utbildningsplats för klubbens alla medlemmar och många människor ska kunna vistas där samtidigt.

Ridhuset är lektionssalen. Isolerade ridhus bör prioriteras med tanke på personal och elever. Ordentliga insläpp av dagsljus (utan störande ljusfenomen) sparar energi. För att ridhus ska vara fukttåliga behövs ventilation och viss tillskottsvärme. Ridbanans underlag har stor betydelse för hästarnas hållbarhet. Den måste anläggas på rätt sätt och underhållas kontinuerligt.

Styrelsearbetet, mål och strategier

Den stora volymen ideellt arbete är basen för den svenska ridsporten. Utan ideella insatser som både bidrar till att hålla nere kostnader och generera intäkter skulle inte ridskolan vara tillgänglig för så många barn och ungdomar. Också tävlingsverksamheten vilar på att människor vill och tycker att det är roligt att göra en insats.

En god tumregel är att det finns representanter i styrelsen från alla intresseområden i föreningen och helst i proportion. Ridskolechefen och personalen har en viktig funktion som länk mellan verksamheten och styrelsen.

För att uppnå långsiktig stabilitet behöver förening med ridskola ha en dokumenterad verksamhetsidé och strategi, tydliga värderingar och en klar ansvarsfördelning mellan styrelse och ridskolechef med befogenheter i frågor som rör exempelvis;

- personalpolitik
- arbetsorganisation och arbetsmiljö
- hästhållning
- säkerhet
- ridutbildning
- social verksamhet
- miljö
- ekonomi

I arbetet på en ridskola ingår rutinmässigt arbete som har stor betydelse för hästarnas välbefinnande och för anläggningens skick. Väl genomtänkta och förankrade ansvarsområden och arbetsrutiner behövs för att arbetet ska hinnas med utan stress. Hästhållning och lektionsverksamhet innebär att personalen ofta "går om lott" vilket ställer ytterligare krav på tydlighet så att inte uppgifter "faller mellan stolarna".

Ridskolan är en riskmiljö som kräver att det finns rutiner vid olycksfall samt att personalen har utbildning i Första Hjälp.

Rätt hästar för uppgiften

Att få möjlighet att rida välutbildade hästar är en av de faktorer som ger högsta kvalitetsstämpeln på ridskolan. Ridskolehästen ska lära elever att hantera hästar. Det är viktigt att den har ett stabilt temperament som förvaltas väl. Ju mer konsekvent hästen utbildas desto bättre och säkrare blir den. Om instruktörerna är noga beträffande hästens grundutbildning och arbetar efter samma principer, ger det trygga och väl fungerande hästar.

Att köpa hästar kräver en mycket god kompetens i att bedöma och värdera hästar, för att klara av att se om de passar in i verksamheten.

Balanserad ekonomi

En ekonomi med beredskap att klara även oförutsedda kostnader eller intäktsminskningar är av största vikt. För detta fordras en väl planerad och rätt dimensionerad verksamhet, fulla ridgrupper, friska hästar, allmän kostnadsmedvetenhet beträffande exempelvis foder och strö, bra inköps-ekonomi- och kontrollrutiner.

Styrelsen behöver ledamöter med god kompetens i ekonomifrågor. Svenska Ridsportförbundet arrangerar Ridsportens Affärsskola för styrelseledamöter, ridskolechefer med flera. Genom samarbete med LRF Konsult har ett antal nyckeltal för ridskoleverksamhet tagits fram, som möjliggör jämförelser mellan ridskolor. Exempel på nyckeltal är bruttovinst i % av omsättningen, bidrag i % av omsättningen, omsättning per häst, ridelever per häst, rörlig kostnad per häst och lönekostnad i % av omsättningen.

Ett grundläggande krav är att föreningen och ridskolan har intäkter som täcker driftskostnader inklusive personal, investeringar i hästar, utrustning och material samt avskrivningar. Ett överskott är nödvändigt för att kunna utveckla verksamheten.

För att klara uthållighet under dåliga år behöver soliditeten vara cirka 60 %. Likviditeten ska alltid täcka de kortfristiga skulderna. Tumregeln är att kassalikviditeten (kassa+ postgiro +bank/kortfristiga skulder) ska vara minst 100 % samt balanslikviditeten (omsättningstillgångar inklusive lager/kortfristiga skulder) bör vara minst 200 %.

Olika driftsformer

Enligt uppgift från Svenska Ridsportförbundet drivs cirka 70 % av ridskolorna av föreningar. Majoriteten med verksamheten förlagd vid kommunalt ägda anläggningar. Övriga 30 % drivs till största delen av arrendatorer (företag) i samverkan med ideell förening ansluten till Svenska Ridsportförbundet. Stockholms stad skiljer sig från landet i övrigt genom att stadens samtliga åtta ridskolor drivs i privat regi. Fem ridanläggningar ägs av Stockholms stad.

I Karlstad drivs samtliga ridskolor av ideella föreningar. Utmärkande för ideell verksamhet är att den saknar vinstsyfte och att verksamheten till del finansieras av medlemsavgifter. Klubbens rörelseinkomster är skattefria om de till huvudsaklig del kommer från verksamhet som har ett naturligt samband med föreningens allmännyttiga ändamål. Klubbdriven verksamhet är inte momspliktig i och med att verksamheten är undantagen från skatteplikt.

Om klubben hyr anläggningen av kommunen och arrenderar ut den till arrendator, står klubben för den ideella delen av verksamheten medan arrendatorn står för den affärsmässiga. Arrendatorn är skattepliktig för denna del av verksamheten och privatdrivna ridskolor tar ut 6 % i utgående moms på den del som är idrott.

Varje driftsform har styrkor och svagheter. Föreningsdriftens styrka är allmännyttan, medlemsinflytandet, det ideella arbetet och att verksamheten drivs utan vinstintresse. Enligt Riksidrottsförbundet (RF) är endast ideell förening berättigad statligt lokalt aktivitetsstöd. Utmaningen kan framförallt vara att trygga ridskolans långsiktiga stabilitet vad gäller ledning, organisation, verksamhet och ekonomi.

Ridskolor som drivs av arrendatorer har ofta en hög grad av professionalism i ledningen och en stabil verksamhet med en låg personalomsättning. Svagheten är ett mindre medlemsinflytande över verksamhet och ekonomi. Liksom kravet på att samarbetsrelationen mellan förening och arrendator vad gäller ekonomi, ansvarsområden och roller är väl definierade. För att ridverksamheten ska uppfylla reglerna för statligt LOK-stöd fordras enligt RF att verksamheten sker i föreningens egen regi. Det är föreningen som har ansvaret gentemot den enskilde utövaren, medlemmen.

De privatdrivna ridskolorna bildade 1971 Ridskolornas Riksorganisation (RRO) för samarbete i gemensamma intressefrågor. RRO har totalt cirka 80 medlemsföretag i 11 län. Majoriteten av medlemsföretagen finns i Stockholms län.

Karlstads kommuns horisontella perspektiv

”Karlstad 100 000 är en vision som står för mer än 100 000 människor. Människorna är det centrala, navet som får hjulen att snurra. Men det uttrycker också det värmländska kynnet där allting är möjligt och solen skiner även en regnig dag. Det handlar både om att hitta ny växtkraft och utveckla det etablerade. Allt för att människor och verksamheter ska kunna förverkliga sina drömmar i Karlstad” (www.karlstad.se)

För att bidra till en hållbar utveckling och visionen "Karlstad 100 000" vill den politiska majoriteten i Karlstads kommun att verksamheten ska genomsyras av ett antal horisontella perspektiv. De horisontella perspektiven "går på" tvärs i organisationen och ska beaktas i verksamheten. Detta innebär att i beslut, planering, genomförande och uppföljning av kommunens verksamhet ska hänsyn tas till;

- barn och ungdom
- folkhälsa
- handikappolitiskt perspektiv
- integration och mångfald
- jämställdhet
- miljö
- trygghet

- äldre

Karlstads kommun strävar efter att integrera ekonomi- och verksamhetsstyrning. Det innebär att verksamhetens mål och kommunens ekonomi planeras samtidigt och med hänsyn till varandra. De horisontella perspektiven finns med i som eget utvecklingsområde i budgetanvisningarna och följs årligen upp i en fördjupad årsredovisning.

Bidragstödet och ridsporten i Karlstad

Inledning

Ungdomsidrotten har en stark ställning i Karlstad i likhet med andra kommuner i landet. Den aktuella utvärderingen av statens stöd till idrotten - Föreningsfostran och tävlingsfostran, SOU 2008:59 -slår fast att samhällets ekonomiska stöd till den frivilligt organiserade idrottsrörelsen i den ideella samhällssektorn visat sig vara ett framgångsrikt recept. Forskning visar att föreningsidrotten har en stark ställning i ungas liv samt att betydelsen för folkhälsan är otvetydig.

Andra nyttor för samhället definierar idrottsstödsutredningen som "föreningsfostran". Det vill säga samlingsbeteckning på alla de specifika demokratiska värderingar, normer och ideal som följer av idrottsverksamhet organiserad i den ideella föreningens form

Ridsporten är Karlstads fjärde största ungdomsidrott och näst största flickidrott mätt i deltagartillfällen. Noteras bör att all den "övriga tid" som många flickor tillbringar i stallet inte syns i statistiken.

Karlstads fem största idrotter mätt i deltagartillfällen 2006

Fotboll	190 000	varav 65 % pojkar och 35 % flickor
Innebandy	72 000	varav 67 % pojkar och 33 % flickor
Ishockey	48 000	varav 98 % pojkar och 2 % flickor
Ridsport	46 000	varav 100 % flickor
Friidrott	29 000	Varav 48 % pojkar och 52 % flickor

Karlstads fem största flickidrotter mätt i deltagartillfällen 2006

Fotboll	67 000
Ridsport	46 000
Innebandy	24 000
Friidrott	18 000

Karlstads kommuns övergripande mål med stödet till föreningsidrotten är att erbjuda medborgarna god livskvalitet med en meningsfull fritid, att utvecklas personligt och till goda samhällsmedborgare.

Enligt bidragsreglerna ska förening som erhåller bidrag arbeta för:

- demokratisk fostran genom barns och ungdomars engagemang i föreningslivet
- såväl jämlikhet mellan olika ungdomsgrupper som jämställdhet mellan könen
- meningsfull fritid för barn och ungdom
- att aktivt motverka dopning och annat bruk av droger
- att aktivt motverka rasism och främlingsfientlighet

I huvudsak omfattar det kommunala stödet till föreningslivet i Karlstad två områden. Dels ett kontant stöd som i Karlstads fall utgår till barn- och ungdomsföreningar och som inriktas mot åldergruppen 7-20 år. Den andra formen av föreningsstöd är lokalsubventioner där både barn- och ungdomsgruppen samt föreningslivets vuxna deltagare omfattas.

Tidigare översyn av taxor och bidrag visade att värdet av lokalsubventioner är betydligt högre än de belopp som utgår i form av kontantbidrag. De kontanta medel som fördelades till föreningslivet uppgick år 2007 till dryga 6 miljoner kronor. Närmare 180 föreningar (varav 130 är idrottsföreningar), med sammanlagt mer än 18 000 medlemmar i bidragsberättigad ålder fick del av stödet. Det ekonomiska värdet av föreningarnas tider i kommunala lokaler och anläggningar beräknades till minst 20 miljoner kr och det totala föreningsstödet inom fritidsområdet till cirka 30 miljoner kr.

I Karlstad tillämpas nolltaxa i kommunala lokaler (med vissa undantag) vilket innebär att träningsverksamhet subventioneras till 100 %. När det gäller av föreningarna hyrda lokaler eller egna lokaler utgår bidrag med 20 % dock reglerat av ett maxtak på 40 000 kr. Den principiella skillnaden mellan systemen är att stödet via lokaler med nolltaxa i princip är inflationsskyddat.

2003 redovisades projektarbetet Resursfördelning 2001 mellan pojk- och flickdominerade föreningar, för fritidsnämnden. Enligt rapporten uppgick kommunens kostnader beträffande stöd till träningsverksamhet år 2001 för flickföreningar till 1 987 809 kr/720 kr per medlem och för pojkföreningar till 6 600 535 kr/2 274 kr per medlem. Flickföreningarnas egna kostnader var 1 721 798 kr/624 kr per medlem och pojkföreningarnas 0 kr.

Lokalstödet till ridklubbarna i Karlstad

Lokalstödet till ridsporten i Karlstad består av kontantstöd i form av lokal- och driftbidrag till föreningarnas egna lokaler. Dessutom har särskilda bidrag utgått till exempelvis underhåll och energibesparande åtgärder. Kommunen har även givit bidrag till lånekostnader.

2007 förvärvade kommunen Färjestads Ridklubbs fastighet för att undvika konkurs trots att Fritidsnämnden åren 2005 och 2006 tillskjutit extra medel för att säkerställa verksamheten. Köpeskillingen uppgick till 1 750 000 kr och förvärvet villkorades av att en avskrivning av lån träffades mellan Färjestads Ridklubb och Swedbank. Nämnden gav även förvaltningen i uppdrag att se på möjligheterna att sänka driftkostnaderna för ridverksamheten.

Internhyresavtal har tecknats mellan Karlstads kommuns fastighetsnämnd och Kultur- och fritidsnämnden som i sin tur tecknat hyresavtal med Färjestads Ridklubb. Hyran för 2009 är 475 000 kr. Avtalet innebär att fastigheten upplåts för "bedrivande av ridskoleverksamhet med tillhörande

uppställning av hästar". Det gäller tills vidare med en ömsesidig uppsägningstid om nio månader. FÄRK:s hyra är 175 000 kr per år och inkluderar kostnader för bl a fastighetsdrift som el, vatten, sophantering och viss fastighetsskötsel. Resterande 300 000 belastar Kultur och fritid.

Karlstads Ridklubb (KRK) bedriver sedan 1991 ridskoleverksamhet i av föreningen ägda lokaler på kommunal mark. Kommunen upplåter marken fritt från arrende. 2007 fick KRK 40 000 kr i lokalbidrag, 60 000 kr i driftbidrag och 55 600 kr i övriga bidrag, det vill säga ett totalt anläggningsrelaterat bidrag på 155 600 kr

Sörmons Ridklubb (SMRK) bedriver ridskola i föreningsägda lokaler på kommunal mark. Kommunen upplåter marken fritt från arrende. Ridhuset stod klart 1995. Det är oisolerat, innehåller serviceutrymmen, men saknar handikappanpassning. 2007 invigdes ett nybyggt stall med boxar för ridskole- och medlemsuppstallade hästar. Klubben har även renoverat ett äldre stall. Nybyggnation och renovering finansieras fullt ut av kommunen genom Särskilt bidrag till kostnad för lån. Bidraget är på 748 000 kr per år och löper under en period av tio år. I avtalet ställs krav på att föreningen ska bedriva ridskola.

2007 fick föreningen 40 000 i lokalbidrag 138 400 i övriga bidrag samt 748 000 kr i särskilt bidrag till lån. Det vill säga totalt 926 400 kr.

Karlstads 4H Bellevue Ridklubb bedrivs enligt 4H modellen som stadsnära lantgård. Kommunen äger marken och stallet. Föreningen ridhuset och garaget. Föreningen har nolltaxa för de kommunala lokalerna. Kommunen har beviljat en utbyggnad med förbättring av personal-, service- och samlingsutrymmen som påbörjas under 2008.

2007 fick föreningen 30 000 kr i driftbidrag och 47 000 kr i övriga bidrag, totalt anläggningsrelaterade bidrag 77 000 kr.

Befolkningsunderlag, medlemmar och verksamhet

Karlstads ridskolor ligger geografiskt och avseende befolkningsunderlag väl lokaliserade i förhållande till varandra. Översynen har i samarbete med förvaltningen tittat på klubbarnas upptagningsområden och befolkningsunderlag (barn och ungdomar) 2007 enligt närhetsprincipen:

Karlstads RK:

Kronoparken, Skattkärr med omland, Väse med omland

Gemensamt Karlstads RK och Färjestads RK:

Kroppkärr södra och norra, Lamberget-Sjöstad-Örsholmen,

Färjestads RK:

Färjestad, Haga, Herrhagen, Klara, Lorensberg, Molkom med omland, Norrstrand, Orrholmen, Rud, Råtorp-Älvåker, Skåre omland, Stockfallet Sundsta, Tingvallastaden, Vallagärdet med omland

Gemensamt Färjestads RK och Sörmons RK: Skåre samhälle

Sörmons RK:

Edsvalla med omland, Hagalund-Gustavsberg, Hultsberg-Henstad, Vålberg med omland

Gemensamt Sörmons RK och Karlstads 4H:

Våxnäs-Sandbacken, Zakrisdal-Bellevue-Bergvik

Karlstads 4H:

Gruvlyckan, Kvarnberget, Romstad-Strand, Sommarro-Marieberg

Gemensamt Färjestads RK och Karlstad 4H: Viken

Befolkningsunderlag fördelat på Karlstads ridklubbar

Klubbar	0-6 år		7-12 år		13-20 år		Summa	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
KRK	615	500	469	446	824	893	1908	1839
Gem KRK- FÄRK	106	113	118	97	153	135	377	345
FÄRK	1 338	1 285	956	962	1871	1854	4165	4101
Gem FÄRK- SMRK	301	248	262	252	378	357	941	857
SMRK	351	299	316	311	599	492	1266	1102
Gem SMRK- 4H	155	134	96	118	213	216	464	468
Karlstads 4H	218	244	186	191	354	343	758	778
Gem 4H- FÄRK	19	21	9	8	21	30	49	59
Totalt Karlstads befolkning	3 103	2 844	2 412	2 385	4 413	4 320	9 928	9 549

Det totala rekryteringsunderlaget i åldern 7-20 år är 13 530 personer, varav 6 705 flickor. Hösten 2008 har Karlstads ridklubbar (inklusive 4H) totalt 1 328 medlemmar varav 758 i bidragsberättigad ålder.

Medlemmar hösten 2008

Medlemmar	0 - 6 år	7 - 12 år	13 - 20 år	21 år -	Total
KRK	8	147	142	220	517
FÄRK	78	127	63	88	356
SMRK	30	61	82	108	281
Karlstads 4H/ Bellevue PK	23/17	93/94	68/42	35/21	219/174
Totalt ridklubbar	133	429	329	437	1 328

Ridklubbarnas medlemsutveckling år 2000-2008 i relation till befolkningsunderlag

Medlem	7-20 år 2000	Totalt 2000	7-20 år 2004	Totalt 2004	7-20 år 2008	Totalt 2008
Karlstads RK	331	599	379	604	289	517
Färjestads RK	296	483	224	401	190	356
Sörmons RK	243	428	243	421	143	281
Karlstads 4H	216	303	307	394	161	174
TOT klubbarna	1 086	1 813	1 153	1 820	783	1 328
TOT Karlstad	13 538		13 633		13 538 (år 2007)	

Samtliga ridklubbar i Karlstad har förlorat medlemmar sedan år 2000. Den totala minskningen är 485 personer (27 %) och i bidragsberättigad ålder 303 personer (28 %). Enligt SvRF är det mer än i landet som helhet. Del av minskningen kan enligt förbundet ha sin förklaring i klubbarnas genomgång av register i samband med höjning av medlemsavgiften till SvRF. Befolkningsunderlaget i kategorin 7-20 år har varit relativt konstant. Eventuell förändring av andelen barn och ungdomar med annan etnisk bakgrund framgår inte.

Sörmon har förlorat 34 % av medlemmarna och Färjestad 26 %. KRK:s minskning stannar vid 14 %, trots att det omfattande vägbygget stört tillgängligheten. Karlstad 4H:s medlemskår har minskat med hela 43 %.

Medlemsavgifter 2008

Medlemsavgifter	Junior (ej ridande)	Senior (ej ridande)	Familj	Övrigt
Karlstads RK	200 (155)	350 (180)	600	
Färjestads RK	200	250	350	
Sörmons RK	160	210	370	

Karlstad 4H/Bellevue PK:s medlemsavgift är 230 kr per person och år. För två personer inom samma familj är avgiften 430 kr, för tre personer och fler 500 kr.

Ridpriser, lektionstidens längd och gruppstorlekar varierar mellan klubbarna. Priset för en lektionstimme är för junior vid KRK är 115 kr, SMRK 125 kr och FARK 110 kr (50 minuter) och Bellevue PK 100 kr. Senior betalar vid KRK 145 kr, SMRK 160 kr och FARK 180 kr (50 minuter max 8 elever), Bellevue PK 100 kr. Kostnaden för Ridlekis är 75-80 kr, för 30 alternativt 60 minuters lektion.

Det totala antalet ridande var vid redovisningstillfället 987 per vecka. KRK svarar för den största andelen med 36 %. Andelen ridande i bidragsberättigad ålder är vid KRK 59 %, FÄRK 42 %, SMRK 64 % och Bellevue PK 84 %.

Ridande per vecka ht 2008

Medlem	0 - 6 år	7 - 12 år	13 - 20 år	21 år -	Total
Karlstads RK	8	129	82	136	355
Färjestads RK	90	67	48	67	272
Sörmons RK	30	79	50	42	201
Karlstads 4H	17	93	40	9	159

Förutom ridskoleverksamhet inklusive ridning för funktionsnedsatta, har föreningarna medlemsuppstallade hästar, kurser och tävlingsarrangemang på lokal, regional och nationell nivå. Samtliga föreningar har ungdomssektioner som arrangerar olika aktiviteter för barn och ungdomar.

Lektionshästar och medlemsuppstallade 2008

Hästar	A-B Pony	C-D Pony	Hästar	Total	Medlemsuppstallning	Total
Karlstads RK	1	8	13	22	18	40
Färjestads RK	9	1	10	20	21	41
Sörmons RK	6	6	11	23	25	48
Karlstads 4H	3	7	2	12	2	14

FÄRK, KRK och SMRK har cirka 50 % medlemsuppstallade hästar i förhållande till antalet lektionshästar. Erfarenheten visar att det fordras en tydlig målsättning och policy för att inte ridskolans intressen och de enskilda hästägarnas ska komma i konflikt med varandra.

Det bör vara angeläget för kommunen att säkerställa att bidrag till anläggning inte subventionerar inackorderingsavgiften för medlemmars privata hästar.

Sammanfattande diskussion

Färjestads Ridklubb

FÄRK bildades 1971 och drivs som ideell förening. Anläggningen har ett mycket central läge de med goda kommunikationer nära Färjestads travbana och ishallen. FÄRK har också det bästa befolknings- och rekryteringsunderlaget bland Karlstads ridskolor.

Anläggningen ägs sedan 2007 av kommunen, ridlekisstallet undantaget. Fastigheten köptes för att rädda föreningen från konkurs. Hyresavtalet som är upprättat mellan kommunen och FÄRK innebär att hyran subventioneras med 300 000 kr per år samt att kommunen har åtagande beträffande fastighetens underhåll. Ridlekisstallet byggdes av föreningen med bidrag från Allmänna Arvsfonden. Stallet invigdes 2008. Intresset för ridlekis är växande och klubben har idag cirka 100 små barn som medlemmar.

FÄRK har en gammal historia av ekonomiska problem och turbulens. Nuvarande styrelse har förbättrat verksamhetens och föreningens stabilitet. FÄRK når inte upp till Svenska Ridsportförbundets kvalitetskriterier beträffande anläggning och ridskola/utbildad personal. Föreningen har ett litet antal ridskolehästar (Ridlekis shetlandspionyer undantaget) i förhållande till andelen medlemsuppstallade hästar.

Ridskolans verksamhet begränsas genom det storleksmässiga glappet på hästsidan för medlemmarna i övergången mellan lekis och ridskola. Föreningens ekonomi är fortsatt svag. Ridlekis vänder sig primärt till barn under 7 år, vilket gör att verksamhetsbidrag inte utgår.

Det är översynens uppfattning att anläggningen har ett mycket bra läge av betydelse för ridskoleverksamheten i Karlstads kommun. Närheten till travbanan bör innebära möjligheter till samverkan. Den goda tillgängligheten gör ridskolan väl lämpad för en särskild inriktning mot barn och ungdomar. För det fordras förändringar i förhållande till nuvarande verksamhet och resurser.

Det bör enligt översynen i första hand vara en prioriterad uppgift för FÄRK:s styrelse, att ta fram underlag till en verksamhetsinriktning och strategi med särskilt fokus på barn och ungdomar. Samt på en balanserad ekonomi.

Karlstads Ridklubb (KRK)

KRK är en ideell förening som drivit ridskola sedan 1945. KRK är också en av de föreningar i Karlstad som har mest aktiviteter för flickor mellan 7-20 år med cirka 20 000 deltagartillfällen. Klubben uppfyller Svenska Ridsportförbundets kvalitetskriterier både vad gäller anläggning och ridskola/utbildad personal. Föreningen har en tydlig verksamhetsidé samt lång tradition med god kompetens att driva ridskola, stabil personalsituation och styrelse. KRK är en aktiv tävlingsarrangör med tävlingar till och med nationell nivå.

Anläggningen har ett isolerat ridhus med kapacitet för dubbla verksamheter och för tävlingsarrangemang, goda serviceutrymmen och handikappanpassade lokaler. Ekonomin är under kontroll, även om resultatet senaste år varit negativt. Besparingsåtgärder har vidtagits liksom insatser för att öka antalet ridande. Möjligheterna till ridning i terrängen har inskränkts jämfört med tidigare förhållanden på grund av markägare. Föreningen oroas även av effekterna av den bergtäkt som planeras i området.

KRK:s anläggning invigdes 1991 och har behov av betydande underhållsåtgärder. Enligt föreningens egna investeringsplan har behovet för den närmaste femårsperioden beräknats till 2 435 000 kr varav 1 305 000 under år 2009.

Att bidra till att långsiktigt säkra KRK:s ridskoleverksamhet och förutsättningar att fungera som arrangör av tävlingar har enligt översynen högsta prioritet. Även frågan om ridning utomhus bör uppmärksammas fortsättningsvis. Liksom förutsättningarna för barn och ungdomar att ta sig till anläggningen på ett tryggt sätt.

Karlstads 4H Bellevue Ridklubb:

Karlstads 4H och Bellevue Ridklubb drivs som ideell förening och har "en egen" verksamhetsprofil bland Karlstads ridklubbar, som stadsnära lantgård med flera olika djurslag. Ridskolan vänder sig primärt till nybörjare, barn och ungdomar. Ökad konkurrens har minskat antalet ridande.

Läget är centralt och kommunikationerna bra. Ett nytt intilliggande bostadsområde är under byggnation. Föreningen har en etablerad verksamhetsidé med tydliga värderingar, stabil ledning och balanserad ekonomi. Anläggningen ägs av kommunen (förutom ridhus och garage). Föreningen har nolltaxa. Kommunen har beviljat medel till en handikappanpassad utbyggnad av service- och samlingsutrymmen, som ska göra det möjligt för föreningen att öka barn- och ungdomsverksamheten med fler "avsuttna" aktiviteter.

Stallet har begränsningar vad gäller hästarnas storlek och därmed ryttarnas. Föreningen uppfyller kriterierna för Ridsportförbundets anläggningsskylt. Ridmärkta cykelvägar används för ridning ute. Ridledare är högsta instruktörskompetens.

Översynen ser inte skäl att lämna särskilda förslag beträffande Bellevue Ridklubb.

Sörmons Ridklubb (SMRK)

Ideell förening som bildades 1973. Lokaliseringen gör att de flesta tar sig till ridskolan med bil. Dåliga bussförbindelser och brist på cykelvägar begränsar alternativen.

Styrelsen har som mål att bli berättigade anläggningsskylten inom kort och ridskole-/utbildad personalskylten på något längre sikt.

Kommunen har bidragit till byggnation av nytt stall och renovering av äldre stall genom att betala kostnaden för lånet på 748 000 kr per år under en period av tio år. Bidraget har fortsatt ridskoleverksamhet som villkor. Föreningen har renoverat och byggt hagar under 2008. Ridhuset är oisolerat. Servicedelen är inte handikappanpassad. Inom anläggningen finns ett äldre ridtält med renoveringsbehov. Föreningens medlemmar har goda möjligheter till ridning utomhus.

Föreningen och ridskolan har förlorat ett stort antal medlemmar och ridande sedan år 2004, vilket belastar föreningens ekonomi. Satsningen på "prova på ridning" har mötts positivt. Styrelsen arbetar i enlighet med beslutad strategi på att vända utvecklingen och för att uppnå en balanserad ekonomi. Klubben har drygt 50 % medlemsuppstallade hästar.

SMRK har fått ett betydande stöd till anläggningen av Karlstads kommun. Översynen menar att klubben bör ha förutsättningar att öka antalet ridande och förbättra ridskolans ekonomi, i linje med de mål och den strategi som styrelsen beslutat.

Översynens förslag

Syfte och utgångspunkter

Landets ridskolor har under en lång period av år varit vana vid en mycket god tillströmning av elever. Idag ser läget annorlunda ut för många klubbar. Inte på grund av minskat hästintresse, utan snarast genom ökad konkurrens från ett bredare aktivitetsutbud för barn och ungdomar, fler privata hästanläggningar och att fler köper egen häst.

Det är en viktig framtidsfråga för föreningarna att identifiera vilka möjligheter och hot utvecklingen innebär. Vilken roll kan ridskolan fylla? Hur vill föreningen synas? Vem vänder vi oss till? Kan verksamheten breddas genom nya samarbeten? Och kan föreningen erbjuda mer samhällsnytta och aktiviteter av värde för kommunens medborgare?

Detsamma gäller för kommunen. Vad har kommunen för behov där ridskolorna kan vara en resurs? Vilken koppling kan göras till de horisontella perspektiven som folkhälsa, jämställdhet, barn- och ungdom, handikapp, integration, äldre, trygghet och miljö? Hur kan anläggningarnas miljö skapa värde för fler än föreningarnas medlemmar?

Att finna en långsiktig lösning på det kommunala stödet till Karlstads ridklubbar med ridskola ser översynen som väsentligt. Både av rättviseskäl och för att uppnå en likställd resursfördelning mellan pojk- och flickidrott, men också för att ge föreningarna ett bättre utrymme att kunna fokusera på verksamheten och verksamhetens utveckling.

Förslagen syftar till att stärka ridskolornas förutsättningar att engagera fler barn och ungdomar mer genom att;

- förbättra föreningarnas ekonomiska och personella stabilitet samt kompetens att driva ridskola
- kunna erbjuda befintliga och nya målgrupper ridskoleverksamhet av god kvalitet
- stödja det ideella föreningsarbetet och stimulera ett ökat engagemang i verksamhet med inriktning mot Karlstads kommuns horisontella perspektiv
- stödja en mer likställd resursfördelning och kostnad för ridning i jämförelse med annan barn- och ungdomsidrott i Karlstad
- bidragen renodlas så att det tydligt framgår om de är till för föreningens verksamhet eller för att stödja föreningens lokalförutsättningar
- tydliggöra Karlstads kommuns syfte och mål med stödet till ridsporten
- förbättra Kultur- och fritidsförvaltningens uppföljning och utvärdering av stödet till ridklubbarna.

Översynens utgångspunkter har varit att:

Stödet till flickidrott ska vara likställt med stödet till pojkidrott. Tidigare översyn av lokaltaxor och bidragsregler för föreningslivet inom Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområde i Karlstads kommun visar att så inte är fallet idag. Det är en rättvisefråga att kommunen tar ett större ekonomiskt ansvar för ridskolans anläggningsutveckling och underhåll. Anläggningarna utgör idag en stor belastning på ridklubbarnas ekonomi och upptar en avsevärd del av det ideella arbetet.

Det fordrar goda resurser i form av hästar, utrustning, anställd personal och en ändamålsenlig anläggning för att driva ridskola. Resurser som innebär betydande kostnader. Det bör vara ett grundläggande krav att ridskolan kan drivas så att verksamhetens intäkter täcker driftskostnader inklusive personal, investeringar i hästar, material samt avskrivningar.

Sund konkurrens är bra för verksamhetsutveckling och kvalitet. Det är därför en fördel att Karlstad har mer än en ridskola.

Ridskolan har "extraordinära kostnader" i förhållande till annan idrottsverksamhet, men också "extraordinära möjligheter". Förhållandet att hästar kräver daglig skötsel och tillsyn innebär att verksamheten är öppen alla dagar för intresserade barn och ungdomar, under tillsyn av personal och ledare. Hanteringen och samspelet med hästar erbjuder mervärden som personlig och social utveckling. Även i terapeutiska sammanhang har hästar visat sig nyttiga, vilket gör ridskolan till en resurs för kommunen.

Det ideella arbetet utgör basen för ridsporten i Karlstad. Frivilliga insatser genererar betydelsefulla intäkter till föreningens verksamhet och håller kostnaderna nere till nytta för föreningens medlemmar. För att ridskolan ska kunna erbjuda mer verksamhet som kräver en större ledartäthet som t e x vid fritidsridning för funktionsnedsatta personer, behövs en god tillgång till "många kunniga hjälpsamma händer".

Effektiv utvärdering och uppföljning samt en rutin för att dokumentera kommunens stöd till föreningar är nödvändiga inslag i kommunens bidragsgivning. Både för att säkerställa att utfallet är i linje med stödets mål och syften, samt som underlag för kommande beslut.

Tre alternativa förslag till anläggningsstöd

Förslagen innebär att:

- Karlstads kommun övertar det ekonomiska ansvaret för ridskolans anläggningsutveckling och underhåll antingen genom ägande eller genom bidrag
- befintliga lokal- och driftbidrag bortfaller
- bidragsbudgeten tillförs nya pengar alternativt omfördelas
- klubbar med verksamhet som inte är bidragsgrundande och allmännyttig för barn och ungdomar, som exempelvis uppställning av medlemmars privata hästar, ska styrka att det kommunala anläggningsstödet inte subventionerar sådan verksamhet.

Alternativ 1 Kommunen övertar ägandet

Kommunen köper ridskolans fastighet av föreningen vilket innebär en renodlig i relation till andra idrottsverksamheter med tillgång till kommunala lokaler. Hyresavtal upprättas med föreningen.

Alternativ 2 Nytt anläggningsbidrag

Kommunen ger ett särskilt behovsprövat anläggningsstöd till föreningsägd anläggning med ridskola. Föreningen tar fram investerings- och underhållsplaner på minst tre års sikt till grund för prövning och prioritering i samråd mellan föreningen och berörda förvaltningar. Förvaltningarna äskar medel i budgetprocessen. Stöd beviljas för treårs perioder för god framförhållning och förutsägbarhet. Föreningen ansvarar för upphandling och genomförande.

Alternativ 3 Förhöjt lokalstöd

Kommunen ger ett förhöjt lokalstöd som bidrag till underhåll och utveckling. För detta krävs att nuvarande begränsningsregel med det inbyggda maxtaket - 20 % av godkända nettokostnader, dock högst 40 000 per förening och år - revideras. Föreningen ansvarar för planering, upphandling, genomförande och betalning. Stöd beviljas årsvis och i efterskott.

Medlemsbidrag och verksamhetsbidrag

Medlems- och verksamhetsbidragen föreslås kvarstå i befintlig form.

Riktat Instruktörsbidrag

Översynen föreslår ett nytt riktat bidrag till ridskolor anslutna till SvRF i form av ett schablonbidrag kallat Instruktörsbidrag.

Förslaget syftar till att stimulera kompetensutveckling och rekrytering av yrkeskompetent personal till ridskolan. Avsikten är att bidraget dessutom ska leda till ett bättre resursutrymme och förutsättningar att ta in de horisontella perspektiven i verksamheten. Med fokus på barn och ungdom, funktionshindrade och äldre, tävlings- och föreningsfostran, integration och friskvård

För att erhålla Instruktörsbidrag ska föreningen kunna styrka att Svenska Ridsportförbundets kriterier för "Ridskola" eller "Utbildad personal" är uppfyllda. Föreningen ska även redovisa mål och verksamhetsplan där hänsyn tagits till Karlstads kommuns horisontella perspektiv.

Extra ledarbidrag

Översynen föreslår ett nytt stimulansbidrag i form av ett Extra ledarbidrag.

Det extra ledarbidraget syftar till att stimulera verksamhet med inriktning mot exempelvis funktionsnedsatta personer samt barn och ungdomar av annan etnisk bakgrund. Avsikten är att stödja föreningens rekrytering av "fler hjälpande händer" för verksamhet med särskilda behov av ledartäthet.

- Bidrag utgår per ledare och aktivitetstillfälle. Sammankomsten ska minst pågå i 60 minuter. Ledare ska vara utsedd av föreningen och lägst 13 år. För deltagare och ledare finns ingen övre åldersgräns.
- För att vara berättigad bidrag ska föreningen i förväg redovisa mål- och verksamhetsplan.
- Redovisning av ledare och deltagartillfällen fördelade på ålder och kön ska ske på särskild blankett.
- Beloppen fastställs av Kultur och fritidsnämnden inför varje budgetår.

Utvärdering samt dokumentation av bidragshistorik

Översynen föreslår att Kultur- och fritid utarbetar en ny modell för kvantitativ och kvalitativ utvärdering och uppföljning av ridklubbar med kommunalt anläggningsstöd. En god ekonomisk redovisning som möjliggör jämförelse mellan föreningarna föreslås ingå. Dessutom föreslås att kommunen fullföljer arbetet med att upprätta en dokumentation över tidigare anläggningsstöd.

Samverkan kring drift- och anläggningsfrågor

Ridklubbarna har gemensamma frågor som rör drift, underhåll och miljö. Översynen föreslår att kommunen tar initiativ till att bilda ett "Anläggningsforum" med företrädare från berörda förvaltningar och ridklubbarna.

Information om ridskolorna på kommunens hemsida

Idag saknas information om ridklubbarna och ridskoleverksamheten under idrottsanläggningar på Karlstads kommuns hemsida. Översynen föreslår en ändring i det avseendet.

Källförteckning

Att arbeta med hästar, arbetsmiljö och planering, Mats Mellberg

Besöksprotokoll, Svenska Ridsportförbundet

Bidragsregler Fritid Karlstad, reviderad 2002-05-21

De horisontella perspektiven, Karlstads kommun

Driva ridskola, policy och rekommendationer för ridskoleverksamhet, Svenska Ridsportförbundet

Föreningsfostran och tävlingsfostran, en utvärdering av statens stöd till idrotten, SOU 2008:59

Hästen i Sverige, Hästnäringens Nationella Stiftelse

Kompetensbeskrivningar och utbildningstrappan, Svenska Ridsportförbundet

Projektarbete Jämställdhet, resursfördelning 2001 mellan pojk- och flickdominerade föreningar, Karlstads kommun, Fritidsförvaltningen, 2003

Ridskolans roll i samhället, Svenska Ridsportförbundet

Ridsporten vill, Svenska Ridsportförbundet

Ridskoleekonomi, Gun och Lars-Gösta Nuclér, Svenska Ridsportförbundet

Ridutredning, utredning om den framtida ridverksamheten inom tätorten Karlstad, Karlstads kommun, 1981

Ridverksamhetens behandling i Karlstads kommun, J-E Järvenpää, 1986

Säker med häst, säkerhetsanvisningar inom svensk ridsport, Svenska Ridsportförbundet

Yrkesprov och diplom, Svenska Ridsportförbundet

Översyn av lokaltaxor och bidragsregler föreningslivet inom Kultur- och fritidsnämndens verksamhetsområden i Karlstads kommun, 2008-03-19, Skandinaviska Utvärderingsinstitutet

Verksamhetsberättelse och årsredovisningar 2007 för KRK, FÄRK, SMRK och Karlstads 4H, Bellevue Ridklubb

Vägledning till säkrare häst och ridverksamhet, Konsumentverket, 2006

www.fark.se

www.karlstad.se

www.karlstads4h.se

www.krk.se

www.smrk.se